

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи  
(найменування кафедри)

**РЕФЕРАТ**  
**кваліфікаційної роботи**  
**на здобуття освітнього ступеня бакалавра**  
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування  
(шифр та найменування спеціальності)  
за освітньою програмою  
Міжнародний банківський бізнес  
(назва освітньої програми)

на тему: «**Фінансова стійкість банку: методи оцінки**»  
(назва теми)

**Виконавець:**

Студент факультету фінансів і банківської справи

Ткаченко Марина Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

\_\_\_\_\_  
/підпис/

**Науковий керівник:**

канд. екон. наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Няньчук Наталія Юріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

\_\_\_\_\_  
/підпис/

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дипломної роботи полягає в тому, що в результаті постійних змін в економіці, як світовій, так і вітчизняній, виникає необхідність постійного дослідження та аналізу сфер, від яких залежить її розвиток. Однією з найважливіших є банківська система, що відповідає за рух та перерозподіл (трансформування) грошових потоків. Саме тому важливим є безперервний моніторинг функціонування й розвитку діяльності банків. Слід зазначити, що нестабільна економічна ситуація спонукала фізичних та юридичних осіб до залучення додаткових фінансових ресурсів за рахунок банківських установ. А так як стійкість є одним з найважливіших факторів при виборі банку для отримання кредитів, необхідним є постійний нагляд та удосконалення фінансової стійкості банків.

Вивчення фінансової стійкості банківської системи та її учасників стало центральною темою багатьох робіт та наукових праць, як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, таких як О. Барановський, В. Белов, А.Спіфанов, Н.Захарова, Р. Кембелл, О.Криклій, І. Сала, Дж.Синки, Є.Суханов. Кожен з цих вчених зробив вагомий внесок в дослідження процесу банківської діяльності, процесів трансформації та перерозподілу коштів всередині банків, визначили методи для оцінки фінансової стійкості банків. Однак банківська система, як і економіка загалом, постійно трансформується, тому потрібне постійне оновлення уже існуючих та вивчення нових знань по даній темі.

Метою цієї роботи є визначення сутності поняття надійності банку, оцінка чинників, що впливають на фінансову стійкість банківських установ та визначення рівня їх впливу, оцінка рівня фінансової стійкості АТ «ПриватБанк» та впливу рівня ліквідності та прибутковості на фінансову стійкість банку.

Для досягнення мети необхідно виконати такі завдання:

- визначити суть поняття «фінансова стійкість банку»;

- виявити та дослідити чинники, що впливають на стійкість учасників банківської діяльності;
- проаналізувати підходи до оцінювання стійкості банківських установ;
- оцінити стійкість банку АТ Приватбанк на прикладі одного з підходів;
- на основі проведеного аналізу провести стрес-тестування фінансової стійкості банку за трьома сценаріями;
- запропонувати рекомендації щодо удосконалення фінансової стійкості АТ «ПриватБанк».

Об'єктом дослідження є фінансова стійкість учасника банківської системи АТ Приватбанк.

Предметом дослідження є основні підходи оцінювання стійкості банків, організація та проведення оцінки фінансової стійкості в банках на прикладі АТ Приватбанк.

При написанні дипломної роботи були використані такі загальнонаукові методи як аналіз та синтез, прогнозування, серед конкретно-наукових було використано емпіричні прийоми досліджень, зокрема, спостереження, вимірювання та теоретичні - аксіоматичний метод.

*Інформаційну базу* складають праці вітчизняних та зарубіжних вчених, наукові публікації, нормативно-правові акти, законодавчі акти, фінансова та управлінська звітність АТ Приватбанк.

*Структура та обсяг роботи.* Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань) та 3-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 84 сторінки. Основний зміст викладено на 72 сторінках. Робота містить 13 таблиць, 6 рисунків.

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи *«Теоретичні основи фінансової стійкості банку»* досліджено сутність поняття «фінансова стійкість банку» та надано її характеристику. Також ми дослідили необхідність оцінки та управління фінансовою стійкістю банків та розглянули науково-інформаційне забезпечення фінансової стійкості банків у вигляді внутрішньої звітності банків та положень Національного банку України.

За результатами проведеного дослідження у першому розділі зроблені наступні висновки. На сучасному етапі економіки не існує єдиного підходу до визначення поняття фінансової стійкості банку. Поняття фінансової стійкості банку, по-різному трактується вченими. Деякі економісти розглядають концепцію забезпечення фінансової стійкості банку лише на макрорівні, а під фінансовою стійкістю банківської системи вони розглядають, чи здатна система реструктуризувати банківські ресурси якомога ефективніше та мінімізувати ризики, виконуючи свої функції під впливом макроекономічних та мікроекономічних факторів.

Розглянувши поняття фінансової стійкості банку, треба зазначити, що фінансова стійкість банку – це здатність банку протистояти несприятливими зовнішнім та внутрішнім факторам, зберігаючи фінансовий стан, що надає змогу банку відповідати за своїми зобов'язаннями та характеризується збалансованістю фінансових показників, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельності протягом часу.

Розуміння фінансової стійкості банку часто асоціюється з такими поняттями, як стабільність, рівновага та надійність. Проте, слід зазначити, що банк і банківська система в цілому стійкі, якщо вони стабільні.

Потреба та значення механізму управління стійкістю комерційних банків зумовлені тим, що банки повинні мати практичну фінансову безпеку як на макро-, так і на мікрорівнях для їх нормального функціонування та сталого розвитку, а

також створити основні умови для усвідомлення банками своєї ролі в економіці, що впливає на довіру до банківської системи в цілому, впливає на економічний розвиток країни та швидкість розвитку фінансового ринку.

Необхідність конкретизації певних факторів, що визначають фінансову стійкість банків в економічному середовищі, визначається необхідністю розробки тактики та стратегій.

Інформаційна база для оцінки фінансової стійкості банку - сукупність аналітичної інформації, методів обробки та аналізу, що дозволяють вивчити реальний стан фінансової стійкості, виміряти вплив його детермінант та перевірити сфери фінансової стійкості протягом прогнозованого періоду.

Джерелами інформації, необхідними для оцінки фінансової стійкості банку, можуть бути як незалежні зовнішні, так і внутрішні джерела.

Внутрішня інформація - це інформація у сферах бухгалтерського обліку, фінансів, управління, оподаткування та статистики, метою якої є оцінка діяльності банківської установи за всіма параметричними ознаками.

Зовнішня інформація - це інформація про стан економічної системи, в якій здійснює свою діяльність банк. Складовими зовнішньої інформації є економічна інформація (фінансові, макроекономічні та статистичні показники) та нормативно-правова база законодавчих та регуляторних органів.

Національний банк проводить оцінку фінансової стійкості банків України, під час якої може оцінювати якість активних банківських операцій, допустимість забезпечення в кредитних операціях, контроль якості (надійності) оцінки вартості нерухомості, достатність власних коштів, достатність основних фондів, визначення необхідного рівня показників достатності капіталу та оцінка списання знецінених фінансових активів банку з метою сприяння фінансовій стабільності, включаючи стабільність української банківської системи, шляхом оцінки стійкості банків та банківської системи України через несприятливі зміни в макроекономічному середовищі.

У другому розділі *«Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості банків»* проведено аналіз чинників, що впливають на фінансову

стійкість банків та проведено оцінку забезпечення фінансової стійкості АТ «ПриватБанк», здійснено аналіз впливу рівня ліквідності та прибутковості на фінансову стійкість АТ «ПриватБанк».

В даному розділі розкрито питання фінансової стійкості АТ «ПриватБанк» та зроблено такі висновки. У другому розділі здійснюється аналіз факторів, що впливають на фінансову стійкість банку. Внутрішні чинники включають: достатність капіталу банку; якість та ліквідність активів банку; рівень управління; рівень рентабельності; платоспроможність банку. Зовнішні: 1) економічні (економічна ситуація, податкова політика тощо); 2) соціально-політичний; 3) Фінансові (грошовий ринок тощо). Ці фактори спільні для всіх комерційних банків і суттєво впливають на досягнення ними фінансової стійкості. Відповідно, доцільно враховувати всю сукупність факторів при визначенні напрямків підвищення стійкості банків

Було проведено аналіз фінансового стану ПриватБанку, а саме аналіз балансу банку, фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності та ефективності діяльності банку. На основі проведеного аналізу можна зробити висновок про раціональність структури активів і пасивів, простеживши негативні та позитивні фактори діяльності банку.

У результаті аналізу балансу фінансовий стан банку можна назвати добрим, проте в результаті націоналізації банку в 2016 році було виявлено ряд проблем в діяльності банку, з якими банк має справу і на сьогоднішній день. Перш за все це пов'язане з низькою якістю кредитного портфелю, нестабільністю ресурсної бази, в банку спостерігається низький рівень достатності капіталу, агресивною політикою щодо залучення коштів. Банк не використовує можливості щодо диверсифікації ризиків, пов'язаних із формуванням фінансових ресурсів і є вразливим до набігів вкладників. Резерви постійно збільшуються, що свідчить про низьку якість кредитного портфелю.

У третьому розділі *«Удосконалення управління фінансовою стійкістю банків»* розглянуто світовий досвід забезпечення фінансової стійкості банків та

надано рекомендації щодо управління фінансовою стійкістю банку на підставі результатів стрес-тестування на прикладі АТ «ПриватБанк».

Дослідивши поставлені питання, зроблено наступний висновок. Так як стійкість є одним з найважливіших факторів при виборі банку для отримання кредитів, необхідним є постійний нагляд та удосконалення фінансової стійкості банків.

В ході оцінки та аналізу впливу ліквідності та якості активів на фінансову стійкість банків країн світу, було зроблено такі висновки:

- частка ліквідних резервів в активах банків окремих країн світу у своїй більшості знаходиться на достатньому рівні, варто відмітити що дохідність банків цих країн, а саме Бразилія, Вірменія, Боснія та Герцоговина, Мексика, Індонезія складає вище середнього. Тоді як у країн з дохідністю нижче середнього, таких як Україна, Колумбія, Грузія спостерігаються нижчі значення показника ліквідності;

- частка непрацюючих кредитів у загальній сумі кредитного портфелю банків окремих країн світу має оптимальне значення. Це може свідчити про достатньо високу якість активів банків. Що не можна сказати про Україну, значення показника в якій значно перевищує оптимальні 10%. Як вже зазначалося, це може свідчити про системну кризу в економіці, що торкнулася й банківської системи;

- співвідношення капіталу та активів банків країн світу має оптимальне значення у всіх аналізованих країн;

- вплив показників якості активів та ліквідності на достатність капіталу та фінансову стійкість в цілому є незначним, проте спостерігається певна тенденція: при збільшенні одного показника, зростає інший.

За результатами проведеного стрес-тестування АТ «ПриватБанк», стало помітно, що для покращення фінансової стійкості необхідно звернути увагу на власний капітал, що знаходиться на недостатньому рівні та знижується в динаміці. Тому важливим є вжити всі можливі заходи щодо підтримки його в межах, що забезпечать стійку діяльність банку.

## ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Так як стійкість є одним з найважливіших факторів при виборі банку для отримання кредитів, необхідним є постійний нагляд та удосконалення фінансової стійкості банків.

2. Фінансова стійкість банку – це здатність банку протистояти несприятливими зовнішнім та внутрішнім факторам, зберігаючи фінансовий стан, що надає змогу банку відповідати за своїми зобов'язаннями та характеризується збалансованістю фінансових показників, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельності протягом часу.

3. Розуміння фінансової стійкості банку часто асоціюється з такими поняттями, як стабільність, рівновага та надійність. Проте, слід зазначити, що банк і банківська система в цілому стійкі, якщо вони стабільні.

4. Національний банк проводить оцінку фінансової стійкості банків України, під час якої може оцінювати якість активних банківських операцій, допустимість забезпечення в кредитних операціях, контроль якості (надійності) оцінки вартості нерухомості, достатність власних коштів, достатність основних фондів, визначення необхідного рівня показників достатності капіталу та оцінка списання знецінених фінансових активів банку з метою сприяння фінансовій стабільності, включаючи стабільність української банківської системи, шляхом оцінки стійкості банків та банківської системи України через несприятливі зміни в макроекономічному середовищі.

5. В результаті аналізу факторів, що впливають на фінансову стійкість банку було визначено, що вони поділяються на внутрішні: достатність капіталу банку; якість та ліквідність активів банку; рівень управління; рівень рентабельності; платоспроможність банку, та зовнішні: економічні (економічна ситуація, податкова політика тощо); соціально-політичні; фінансові (грошовий ринок тощо). Ці фактори спільні для всіх комерційних банків і суттєво



впливають на досягнення ними фінансової стійкості. Відповідно, доцільно враховувати всю сукупність факторів при визначенні напрямків підвищення стійкості банків.

6. У результаті аналізу балансу фінансовий стан банку можна назвати добрим, проте в результаті націоналізації банку в 2016 році було виявлено ряд проблем в діяльності банку, з якими банк має справу і на сьогоднішній день. Перш за все це пов'язано з низькою якістю кредитного портфелю, нестабільністю ресурсної бази, в банку спостерігається низький рівень достатності капіталу, агресивною політикою щодо залучення коштів. Банк не використовує можливості щодо диверсифікації ризиків, пов'язаних із формуванням фінансових ресурсів і є вразливим до набігів вкладників. Резерви постійно збільшуються, що свідчить про низьку якість кредитного портфелю.

7. Частка ліквідних резервів в активах банків окремих країн світу у своїй більшості знаходиться на достатньому рівні, варто відмітити що дохідність банків цих країн, а саме Бразилія, Вірменія, Боснія та Герцоговина, Мексика, Індонезія складає вище середнього. Тоді як у країн з дохідністю нижче середнього, таких як Україна, Колумбія, Грузія спостерігаються нижчі значення показника ліквідності.

8. Частка непрацюючих кредитів у загальній сумі кредитного портфелю банків окремих країн світу має опримальне значення. Це може свідчити про достатньо високу якість активів банків. Що не можна сказати про Україну, значення показника в якій значно перевищує оптимальні 10%. Як вже зазначалося, це може свідчити про системну кризу в економіці, що торкнулася й банківської системи.

9. Вплив показників якості активів та ліквідності на достатність капіталу та фінансову стійкість в цілому є незначним, проте спостерігається певна тенденція: при збільшенні одного показника, зростає інший.

10. За результатами проведеного стрес-тестування АТ «ПриватБанк», стало помітно, що для покращення фінансової стійкості необхідно звернути увагу на власний капітал, що знаходиться на недостатньому рівні та знижується

в динаміці. Тому важливим є вжити всі можливі заходи щодо підтримки його в межах, що забезпечать стійку діяльність банку.